

ANNE JACOBS

NÁVRAT DO TOVÁRNIKOVEJ VILY

—
Kruté časy. Dôležité rozhodnutia.
Rodinná spolupatričnosť.
—

NÁVRAT
DO TOVÁRNIKOVEJ
VILY

ANNE JACOBS

NÁVRAT
DO TOVÁRNIKOVEJ
VILY

Preložila Zuzana Guldánová

Anne Jacobs

Die Rückkehr in die Tuchvilla

Copyright © 2020 by Blanvalet Verlag a division of Penguin Random House
Verlagsgruppe GmbH, München, Germany.

No part of this book may be used or reproduced in any manner for the purpose
of training artificial intelligence technologies or systems. This work is reserved
from text and data mining (Article 4(3) Directive (EU) 2019/790).

Translation © 2026 by Zuzana Guldanová

Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-575-0789-5

OBYVATELIA TOVÁRNIKOVEJ VILY

Melzerovci

Johann Melzer (1852 – 1919), zakladateľ melzerovskej textilky
Alicia Melzerová (*1858), rodená von Maydornová, vdova
po Johannovi Melzerovi

Deti Johanna a Alicie Melzerovcov a ich rodiny

Paul Melzer (*1888), syn Johanna a Alicie Melzerovcov
Marie Melzerová (*1896), rodená Hofgartnerová, manželka Paula
Melzera, dcéra Jacoba Burkarda a Luise Hofgartnerovej
Leopold, prezývaný Leo (*1916), syn Paula a Marie Melzerovcov
Dorothea, prezývaná Dodo (*1916), dcéra Paula a Marie
Melzerovcov
Kurt, prezývaný Kurti (*1926), syn Paula a Marie Melzerovcov

Elisabeth, prezývaná Lisa, Winklerová (*1893), rodená
Melzerová, rozvedená von Hagemannová, dcéra Johanna
a Alicie Melzerovcov
Sebastian Winkler (*1887), druhý manžel Lisy Winklerovej
Johann (*1925), syn Sebastiana a Lisy Winklerovcov
Hanno (*1927), syn Sebastiana a Lisy Winklerovcov
Charlotte (*1929), dcéra Sebastiana a Lisy Winklerovcov

Katharina, prezývaná Kitty, Schererová (*1895), rodená
Melzerová, dcéra Johanna a Alicie Melzerovcov

Alfons Bräuer (1886 – 1917), prvý manžel Kitty Schererovej
Henni (*1916), dcéra Alfonsa Bräuera a Kitty Schererovej
Robert Scherer (*1888), druhý manžel Kitty Schererovej

Ostatní príbuzní

Gertrude Bräuerová (*1869), vdova po Edgarovi Bräuerovi
Tilly von Klippsteinová (*1891), rodená Bräuerová, dcéra Edgara
a Gertrude Bräuerovcov
Elvira von Maydornová (*1860), švagriná Alicie Melzerovej,
vdova po Rudolfovi von Maydornovi

Zamestnanci továrnikovej vily

Fanny Brunnenmayerová (*1863), kuchárka
Else Bognerová (*1873), chyžná
Maria Jordanová (1882 – 1925), komorná
Hanna Weberová (*1905), dievča pre všetko
Humbert Sedlmayer (*1896), komorník
Gertie Kochová (*1902), komorná
Christian Torberg (*1916), záhradník
Gustav Bliefert (*1889), záhradník
Auguste Bliefertová (*1893), bývalá chyžná
Liesl Bliefertová (*1913), pomocnica v kuchyni, dcéra Auguste
Bliefertovej
Maxl (*1914), syn Gustava a Auguste Bliefertovcov
Hansl (*1922), syn Gustava a Auguste Bliefertovcov
Fritz (*1926), syn Gustava a Auguste Bliefertovcov

1. ČASŤ

1

Marec 1930

Fanny Brunnenmayerová odložila varešku a zbystrila sluch. Z prístavby doliehal do vily stavebný hluk.

„Už zasa,“ zavrčala namrzene. „A ja som dúfala, že už bude pokoj.“

„To sa tak ľahko neskončí,“ poznamenala Gertie spoza dlhého kuchynského stola. Pred sebou mala kávu s mliekom. „Zistili, že netesnia dve okná a ani kúpeľňa ešte nie je taká, ako si predstavovala milosťpani Elisabeth.“

K zadnej stene továrnikovej vily už dva roky pristavovali pochodové krídlo. Mala v ňom bývať Elisabeth, staršia dcéra Melzerovcov, jej manžel Sebastian, tri deti a zamestnanci. V prístavbe sa nachádzali obytné miestnosti, spálne, v podkroví izby pre personál. Kuchyňu ani jedáleň nepotrebovali, celá rodina sa stravovala spoločne. Vydobyla si to Alicia Melzerová, kým súhlasila s prestavbou. Lenže s remeselníkmi sú len patálie – panstvo sa už dávno nastahovalo, no ustavične bolo treba niečo dorábať, opravovať. Milosťpani Elisabeth nedávno poznamenala, že už asi do konca života bude žiť na stavenisku.

Fanny Brunnenmayerová pokrútila hlavou a vrátila sa k cestu na halušky. Musí zamiesiť cesto pre štyroch dospelých stravníkov, päť detí a zamestnancov – aj tí majú poriadny apetít. Panstvo bude mať ako hlavný chod hovädzí guláš, služobníctvu postačí aj omáčka so slaninkou a s haluškami. V továrnikovej vile teraz šetria, časy nie sú ružové, biedne Nemecko sa stále celkom nespamätalo z prehratej vojny. Všetkému sú na vine vysoké reparačné, ktoré treba platiť víťazom svetovej vojny.

„A akú kúpeľňu chce mať milosťpani Elisabeth?“ prebrala sa z driemot stará slúžka Else. V posledných rokoch si po vykonanej práci často zdriemla za kuchynským stolom.

„Milosťpani sa asi zbláznila,“ rozosmiala sa Gertie. „Robert jej nasadil chrobáka do hlavy. Viete, čo si vymyslela? Kvapôčkový kúpeľ!“

Fanny Brunnenmayerová prestala miesiť cesto, rozbolela ju ruka. Hoci už má na chrbte šesťdesiatsedem krížikov, na odpočinok ani nepomyslí. Sama raz povedala, že bez práce by poslala, a preto je rozhodnutá, že ak Pánboh dá, bude slúžiť, až kým jedného dňa nepadne mŕtva. Predstavovala si to tak, že jedného krásneho dňa panstvu pripraví svoje povestné päťchodové menu, vyslúži si zaň búrlivú pochvalu a potom sa spokojne a bez reptania odoberie na večnosť. No dovtedy má ešte dosť času.

„A čo je to ten kvapôčkový kúpeľ?“ zaujímala sa Else.

Gertie vyskočila, chcela si vyčistiť škrvnu od kávy, ktorá jej kvapla na tmavú sukňu. Odkedy nastúpila ako komorná milosťpanej Elisabeth, nesmierne dbá na oblečenie. Väčšinou chodí v čiernom, občas si dá tmavomodré šaty s bielym golierikom. Plavé vlasy nosí vypnuté a chodí v topánkach na vysokých podpätkoch, aby vyzerala vyššia.

„V kvapôčkovom kúpeli ti zhora na hlavu tečie voda,“ smiala sa Gertie. „V Amerike to už majú, hovoria tomu sprcha.“

„Zhora?“ čudovala sa Else. „To akože tam prší?“

„Presne tak, Else,“ chichotala sa Gertie. „Keď sa nahá postavíš v daždi do parku, aj ty môžeš mať kvapôčkový kúpeľ!“

Else si okrem krátkeho pobytu v nemocnici nikdy v živote za bieleho dňa nedala dolu korzet, preto pri tej predstave očervenela ako rak.

„Ale, Gertie,“ mávla rukou, „prestaň s tými hlúpyimi žartmi!“

Fanny Brunnenmayerová sa medzitým posadila na stolček a vareškou miesila cesto, až sa celá spotila.

„Pod' sem, Liesl!“ zavolala na Liesl Bliefertovú, ktorá sa usilovala prikúriť v sporáku, aby voda na halušky začala poriadne vriieť.

„Už idem, pani Brunnenmayerová!“

Augustina dcéra Liesl pracovala vo vile už dva roky, pomáhala v kuchyni. Bola šikovná, bystrá, sama sa hneď chytala roboty, málokedy jej bolo treba niečo prikazovať. Na rozdiel od Gertie nebola ctižiadostivá, ale naopak, poddajná, vlúdna, nekládla zvedavé otázky. Ani nemusela, lebo mala výbornú pamäť, hneď si zapamätala, ako sa pripravujú jedlá. Fanny Brunnenmayerová počas svojej dlhej kariéry nikdy nemala takú šikovnú pomocnicu. Pravdaže, s výnimkou mladej Marie Hofgartnerovej, lenže tá je už dávno manželkou Paula Melzera. To bola od samého začiatku iná trieda – už keď ju zo sirotinca priviedli do vily, bolo jasné, že má na viac.

„Dokonči to cesto, Liesl,“ povedala kuchárka a položila ťažkú misu na stôl. „Poriadne ho zamies, nech je pekne vláčne. A ochutnaj, či netreba dosoliť.“

Liesl vybrala z kredenca čajovú lyžičku a nabrala štipku cesta. Dobre vedela, že do jedla nesmie siahť prstom, že ak chce ochutnať, musí si nabráť na lyžičku.

„Dobré,“ odvetila a kuchárka spokojne prikývla. Samozrejme, že je dobré, veď ona sa pri dochucovaní ešte nikdy nepomýlila, len chcela, aby sa to naučila aj Liesl. Tešilo ju odovzdávať vedomosti a skúsenosti, a tajne dúfala, že Liesl jedného dňa prevezme po nej kuchyňu.

Gertie si to už dávno všimla, a hoci sa medzičasom vyšvihla na komornú, žiarlila.

„Prečo tým cestom tak mlátiš, Liesl?“ spýtala sa jedovato. „Vyzerať to, akoby si si na ňom chcela vybiť zlosť. Azda len nie si nahnevaná na Christiana?“

„Prečo práve na Christiana?“ Liesl si v rozpakoch zasunula prameň vlasov pod čepiec.

„Všetci predsa vedia, že spolu niečo máme,“ zasmiala sa Gertie uštipačne, potešila sa, že Liesl očervenela. „Na Christianovi to rozoznám aj na sto metrov. Díva sa na teba ako na svätý obrázok.“

„Zasa mlátiš prázdnu slamu, Gertie? Nemáš čo robiť?“ zastarela sa kuchárka. „Myslela som si, že milostpani Elisabeth sa bez teba ani na chvíľu nezaobíde.“

Gertie urazene odsunula prázdnu šálku a vstala. „Veď sa ani nezaobíde,“ odsekla. „Akurát včera vrela, že nevie, čo by si bezo mňa počala. Prišla som vám len pripomenúť, aby ste nenechali vyhasnúť sporák. Potrebujem žeravé uhlíky na žehlenie.“

„Mohla si si ušetriť cestu,“ zavrčala kuchárka. „V mojej kuchyni sporák celkom určite nevyhasne.“

Gertie pomaly zamierila k schodisku pre služobníctvo. Hrnček nechala na stole, nech ho odprace Liesl.

„A kde je Hanna?“ spýtala sa akoby mimochodom. „Dnes som ju ešte nevidela.“

Fanny Brunnenmayerová vstala a skontrolovala guláš, ktorý sa ohrieval na sporáku. Pohybovala sa sťažka, nohy ju boleli, opúchali jej.

„Kde by bola? V jedálni pomáha Humbertovi prestierať,“ odsekla a vzala varešku.

„Vidím, že v továrnikovej vile sa láske darí,“ poznamenala Gertie. „Humbert a Hanna, Liesl a záhradník Christian, človek si musí dávať pozor, aby sa nenakazil. Však, Else?“

Niečo buchlo, Else sklzla hlava z rúk na stôl.

„To stačí, vypadni už konečne!“ rozčúlila sa kuchárka a Gertie sa rozbehla hore schodmi.

„Keby radšej držala zobák,“ rozčuľovala sa Fanny Brunnenmayerová. „Kedysi to bolo milé dievča, no potom sa naša Gertie vyšvihla na komornú a teraz mi čoraz väčšmi pripomína Mariu Jordanovú, nech ju Pánboh oslávi. Mala strašný koniec, ale bola jedovatá ako zmija.“

Liesl si bývalú komornú pamätala iba matne, bola ešte malá, keď Jordanová strašným spôsobom prišla o život. Zavraždil ju vlastný manžel, taký oplán. Vraj ešte sedí za mrežami, odpykáva si hrozný čin.

„Ja si myslím, že Gertie tu nie je šťastná,“ odvetila Liesl. „Po večeroch navštevuje nejaký kurz, učí sa písať na stroji.“

Kuchárka vedela o služobníctve všetko, ale toto bola novinka aj pre ňu. Pozrime sa, takže Gertie má namierené do kancelárie. A to sa už vypracovala na komornú. Tá nebude nikdy s ničím spokojná.

„Taká hanba...“ zavrčala Fanny Brunnenmayerová od sporáka. Čakala, kým zovrie voda, aby do nej mohla nahádzať halušky. Nedopovedala, čo mala na jazyku, lebo pred dverami sa ozvali náhlivé kroky.

„Ježišmária, to je Rosa s deťmi,“ zvolala na Liesl. „Dávaj pozor, aby sa nepriblížili k sporáku, keď budem hádzať halušky.“

„Nebojte sa, pani Brunnenmayerová, dohliadnem na ne.“

Sotva stačila podať kuchárke misu s cestom, dvere sa rozleteli a šarvanci vbehli do kuchyne.

Boli časy, keď mali deti v továrnikovej vile prísny zákaz zdržiavať sa v kuchyni s personálom. Milostpani Alicia to občas spomenie. Ani neskôr, keď tu ako guvernanka pôsobila tá ježibaba Serafina von Dobernová, nemali deti v kuchyni čo hľadať. Všetko sa zmenilo, keď sa do vily vrátila Elisabeth Winklerová, najstaršia z melzerovských detí, a priviedla na svet tretie dieťa, tentoraz dievčatko. Ani jej švagrinej Marii Melzerovej neprekážalo, že jej milovaný štvorročný Kurt sa v kuchyni hrá so svojimi bratrancami Johannom a Hannom.

„Napiíít!“ Päťročný Johann dobehol k stolu prvý. „Jablkový mušt, Brunni! Prosiím!“ vrieskal.

Johann mal ryšavé vlásy, čo jeho mamu Elisabeth najprv vydesilo, no časom si zvykla. Najmä preto, lebo jej najstarší synček sa vyznačoval mocnou telesnou konštrukciou a silným charakterom. Štvorročný bratanec Kurt na ňom visel ako tieň, stali sa z nich nerozluční kamaráti. Neraz sa stalo, že Kurt prenocoval v prístavbe vily u tety Elisabeth, predsa len, jeho súrodenci Dodo a Leo boli oveľa starší.

Za chlapcami sa tmolila usmiata pestúnka Rosa Knickbeinová a za ruku viedla trojročného Hanna. Vracali sa z prechádzky v parku a deti si nemohli nechať ujsť príležitosť, aby sa aspoň na chvíľu zastavili v kuchyni. Umyť si ruky a prezliecť sa môžu aj neskôr.

„Jablkový mušt si môžete dať,“ vyhlásila kuchárka. „Ale iba malý pohárik, inak si zalepíte brušká a nebudete chcieť večerať.“

Dobre vedela, že je to zbytočné, no nechcela si pohnevať panstvo. Každý z chlapcov dostal pohár do polovice naplnený muštom. Ani viac, ani menej.

„Ale ja nemám bruško, mám takéto velikánske brušisko!“ Johann sa rozohnal a prevrhol šálku, ktorú tam nechala Gertie.

„Nie, nie, ja mám väčšie!“ nedal sa Kurt a rozhodil rukami. Else sa na ten krik našťastie zobudila a v poslednej chvíli zachránila krčah s muštom.

„To sú halušky, Brunni?“ Johann natiahol krk a díval sa, ako kuchárka rýchlymi pohybmi nožikom hádže cesto do vriacej vody.

„Kdeže halušky, vrabce sú to. Uvidíš, ako vám naskáču do taniarov,“ odvetila Fanny Brunnenmayerová.

Kurt sa spýtal, či budú aj spievať.

„Somár,“ zahriakol ho Johann, „vrabce predsa nespievajú, len čvirikajú.“

„Čip, čip, čip!“ tešil sa malý Hanno. Pestúnka si ho posadila na kolená a pridržiavala mu pohár s muštom, aby sa neoblial.

„Aj ty si taký vrabček,“ vlúdne sa usmial Johann na mladšieho brata. „Malý zababraný vrabček.“

„Nieceee!“ Hanno sa zlostne bránil. „Ja nie som zababraný vrabček!“

Nie bolo prvé slovo, ktoré sa malý Hanno naučil. Rýchlo pochopil, že staršiemu bratovi a bratrancovi sa inak neubrání. Časom ho používal pri každej príležitosti, niekedy ani nevedel, o čo vlastne ide. Nesúhlas vyjadroval len tak, pre istotu.

Okolo sporáka bolo rušno. Liesl vyberala uvarené „vrabce“ z vriacej vody, dávala ich do fajnovej porcelánovej misy pre panstvo a kuchárka neúnavne hádzala halušky. Na chodbe pred kuchyňou sa zjavil komorník Humbert. Mal na sebe tmavomodré sako so zlatými gombíkmi, ktoré nosil, keď hore podával jedlo. Po krátkom nevydarenom výlete do sveta kabaretu v Berlíne sa Humbert kajúcne vrátil do vily a páni mu s radosťou zverili funkciu komorníka, ktorá sa práve uvoľnila. S Hannou, ktorú Marie Melzerová kedysi po vážnom úraze vo fabrike prijala do vily, ho spájalo dávne

vrúcne priateľstvo. Jeden na druhom viseli, a hoci si klebetníci mysleli niečo iné, boli ako súrodenci.

„Už môžeš preliať hovädzí vývar do tých dvoch fajnových mís, Hanna,“ komandovala kuchárka. „A navrch nasyp trochu petržle-
novej vňate, je nasekaná na drevenom lopáriku.“

Hanna rýchlo robila, čo jej prikázali. Ako chyžná by nemuse-
la pomáhať v kuchyni, no bola dobrosrdečná, milá, ani na um jej
nezišlo niečo namietat'. Pomáhala všade, kde bolo treba, starala sa
o deti, Alicii Melzerovej nosila lieky proti bolesti hlavy, Else pomá-
hala prášiť koberce.

„Pohnite si!“ zvolala Rosa Knickbeinová. „Už to dopi, Kurti,
musíme ísť hore.“

Chlapci sa neochotne dali vypoklonkovať z kuchyne do haly
a odtiaľ po panskom schodisku vyšli hore. Umyt' ruky, preobliecť
sa, učesať – neznášali tieto zbytočné procedúry, lenže babička Alicia
bola veľmi prísna. Nikdy by nedovolila, aby niektorý z vnúčikov se-
del za stolom ufúľaný alebo v obyčajných šatách. Platilo to, keď bola
ona dieťa, trvala na tom pri vlastných deťoch a teraz aj pri vnúčatách.
Čo na tom, že časy sa zmenili? Pekné tradície treba dodržiavať.

Humbert odniesol polievkové misy do kuchynského výtahu.
Pravú ruku mu zranili vo vojne, no jedlá servíroval elegantne, nikto
sa mu nevyrovnal. Zato keď sa blížila búrka, upadal do paniky, du-
nenie mu pripomínalo delostreleckú paľbu, zákopy, zakaždým za-
liezol pod stôl, nebol schopný nič robiť. Na vojnu ho vzali proti jeho
vôli, a tak ako na iných citlivých ľuďoch, aj na ňom zanechala stopy.

Fanny zatiaľ dovarila halušky, na panvicu hodila nakrájanú slaninu
a cibuľu a začala pripravovať omáčku. Personál sa už schádzal na
obed, prišla aj Gertie. Už vo dverách sa zamračila a pokrčila nosom.

„Fúj, to je smrad! Tú slaninu cítiť v celej kuchyni.“

„Pozrime sa, fajnovka. Keď ti slanina smrdí, môžeš si vziať jedlo
do pracovne,“ odsekla kuchárka.

„Veď ja len tak,“ zmierlivo odvetila Gertie a sadla si na miesto.
„Aby mi potom milost'pani nepovedala, že páchnem ako pôlt
slaniny.“

„Nuž, viem si predstaviť aj horšie veci ako pach dobrej omáčky so slaninkou.“

Liesl vybrala dezert pre panstvo z mrazničky, aby ho Humbert neskôr mohol odnieť. Dnes budú mať krém z tvarohu a zo šľahačky poliaty višňovým kompótom z minulého roka. Časť krému odložili aj pre personál, ale višňový kompót sa im ujde, len ak páni všetko nezjedia. Lenže to by bol zázrak, lebo chlapani sú do kompótu ako diví. A keby predsa len na dne misy niečo ostalo, tak to zje Rosa Knickbeinová, ktorá stoluje s panstvom, lebo musí držať v lone ročnú Charlotte a dávať pozor na Hanna.

Keď bolo jedlo pre panstvo nachystané pri výťahu, Hanna s Liesl začali v kuchyni prestierať pre personál. Else komótno vstala, z kredenca priniesla jablkový mušt, vzápätí prišiel na obed aj záhradník Christian. Kedysi pracoval u chudery Marie Jordanovej, ktorá mala obchod na Milchstraße. Po tej nešťastnej udalosti istý čas pomáhal v záhradníctve u Gustava Bliefertu, tam sa zoznámil s Liesl a hneď sa do nej zahľadel. Medzitým sa z tenkého mládenca stal pekný mladý muž – pri práci v záhrade získal široké plecia a silné svaly, dievčatá sa za ním obzerali. No Christian mal v hlave len Liesl, najmä odkedy mu Paul Melzer ponúkol miesto záhradníka v továrnikovej vile. Nasťahoval sa do starého ošumelého záhradného domčeka, kde kedysi bývali Bliefertovci, šikovne si ho opravil, a teraz už všetci čakali len na to, či bude mať Liesl vôľu vydať sa za Christiana a presťahovať sa k nemu. Nikto však nevedel, či ju už mladý záhradník požiadal o ruku, lebo bol veľmi ostýchavý a dosť mlčanlivý. Veď aj teraz iba nesmelozdravil, potichu si sadol na miesto na samom konci stola pri chladničke a uprel túžobný pohľad na Liesl, ktorá položila na stôl ťažkú panvicu so slaninovou omáčkou.

„Ahoj, Christian,“ zavolala naňho Gertie. „Aké krásne kvetinové závesy si si dal na okno v spálni. Tvoja nevesta sa iste poteší.“

Christianovi očerveneli uši a Liesl tak prudko zamiešala drevenou vareškou, že vystreklo trocha omáčky.

„Dávaj pozor!“ vykrikla Gertie a utierala si omáčku z rukáva. „Dnes ráno som si dávala čisté šaty.“

„Veľmi ma to mrzí,“ šibalsky sa uškrnula Liesl. „Ja som už raz taká nešika.“

Personál sa pustil do jedla, len Humbert chýbal. Naje sa neskôr, keď ho už hore nebudú potrebovať. Hlavné slovo pri stole mala Gertie, dôležito vykladala, že pán Winkler, manžel milostpanej Elisabeth, si robí veľké starosti o budúcnosť nemeckej ríše.

„V ríšskom sneme sa nedokázali dohodnúť a zasa musela odstúpiť vláda.“

Nikoho z jej spolustolovníkov to neznepokojilo. Else si pridala omáčku, Hanna si pokojne naliala do pohára jablkový mušt. Striedanie vlád a ustavičné hádky v parlamente boli na dennom poriadku. Oveľa horšie boli potýčky medzi komunistami a prívržencami NSDAP¹ v uliciach. Členovia obávanej organizácie Stahlhelm² nosili uniformu a obušky. Medzi znepriatelenými skupinami dochádzalo k šarvátkam. Ak sa do takej mely niekto náhodou zaplietol, ľahko mohol skončiť v nemocnici s rozbitou hlavou a dolámanými kosťami.

„Toto za cisára nebývalo,“ poznamenala Else. „Za cisára bol poriadok, právo. No odkedy máme republiku, nikto si nemôže byť istý vlastným životom.“

Nikto nenamietal.

Weimarská republika sa netešila veľkej obľube medzi personálom ani medzi pánmi. Najmä šéf firmy Paul Melzer bol so stavom republiky veľmi nespokojný. Vyzradili im to Rosa Knickbeinová a Humbert, ktorí sa pohybovali na poschodí a všeličo tam začuli.

„Takto to nemôže ísť ďalej,“ vyhlásil minule milostpán. „Jedna strana nedožičí úspech druhej, takto sa nedajú robiť dôležité rozhodnutia.“

Jediný, kto republiku bránil, bol Sebastian Winkler, ktorého Gertie nazývala „manželom milostpanej Elisabeth“. Lenže ani on

---

¹ NSDAP – Nemecká národnosocialistická robotnícka strana

² Ocelové prilby – členovia spolku bývalých frontových vojakov

nebol spokojný, lebo komunistom sa nedarilo dosiahnuť v parlamente väčšinu.

„Nerozčuľujte sa toľko,“ bohorovne vyhlásila Fanny Brunnenmayerová a vyškrabovala z panvice zvyšky omáčky. „Nejako bolo, nejako bude.“

O politike viac nehovorili. Hanna im zato prezradila, že štrnásťročný Leo navštevuje na konzervatóriu hodiny jednej slávnej ruskej klaviristky a jeho sestra Dodo každý deň v novinách hľadá nejaké správy o lietadlách a lietaní.

„Slečinka si výstrižky o lietadlách nalepuje do albumu. Celkom sa zbláznila do lietania.“

„Ale to predsa nie je normálne, aby žena lietala na lietadle,“ namietla Else a špáradlom si špárala v zuboch. „Lietanie je len pre chlapov.“

Gertie chcela oponovať, no vtom vošiel do kuchyne Humbert a na všeobecné prekvapenie postavil na stôl misu so zvyškami višňového kompótu.

„Panenka skákavá!“ zvolala Brunnenmayerka. „Čo im nechutilo?“

„Ale hej,“ s úsmevom odvetil Humbert. „Lenže Johann zhodil vínový pohár z toho fajnového servisu a babička mu zakázala dezert.“

„Chúďatko malé,“ vzdychla Hanna. „Je veľmi zlatý, no divoký.“

Fanny Brunnenmayerová, ktorá vládla kuchyni, preletela pohľadom ponad stôl. „Višňový kompót dostane Christian,“ rozhodla. „Má najťažšiu robotu, nech si osladí život. Daj si, Christian, dobrú chuť.“

Mladému mužovi to bolo trápne. Najradšej by dal kompót Liesl, no nemohol kuchárku odmietnuť, neodvážil sa.

Humbert sa posadil k stolu a Hanna mu naložila halušky so slaninovou omáčkou. Bol slabý jedák, ťažké jedlá nemal rád. Keď dojedol, siahol do vrecka na veste.

„Na,“ podal Hanne papierovú obálku. „To mi dal milostpán. Ráno to prišlo poštou. Pre teba.“

„Pre mňa?“ neverila Hanna. „To musí by nejaký omyl.“

„Veď sa pozri,“ ozvala sa Gertie, ktorá mala oči a uši všade. „Určite ti píše Alfons Dinter zo vzorkovnice látok. Už roky má o teba záujem.“

Hanna si ju nevšímalá, usilovala sa rozlúštiť odosielateľa, nečujne pohybovala perami. Zrazu zbledla ako stena a Fanny Brunnenmayerovej sa zazdalo, že z Hanniných pier odčítala meno Grigorij.

2

„Pozri, teta Lisa,“ vzrušene zvolala Dodo. „Messerschmidt pokračuje vo výrobe em dvadsiatok. Píšu, že zásadne vylepšili chvostovú plochu.“

Elisabeth Winklerová sedela na pohovke a v lone držala malú Charlotte, ktorú krmila krupicovou kašou. Maličká dychtivo otvárala ústa, pri pohľade na plnú lyžicu vzrušene rozhadzovala baculatými ručičkami. Marie už niekoľkokrát upozornila švagrinú, že by dcérke nemala dávať toľko papať. Lenže malá bola veľký jedák, ľúbila najmä sladké dezerty, a Lisa nemala srdce odoprieť jedlo jedinej dcére.

„Počúvaš ma, teta Lisa?“ naliehala Dodo. „Em dvadsiatka je dopravné lietadlo, vyrábajú ho Bavorské letecké závody tuná v Augsburgu. Zmestí sa doň desať cestujúcich. Nie je to úžasné?“

„Vidí sa mi, že také lietadlo sa už zrútilo, nie?“ roztržito odvetila Lisa. Musela dávať pozor, lebo Charlotte v posledných dňoch chcela papať sama, mohla by jej vyraziť lyžicu z ruky.

„Ale to sú už dva roky, bol to prvý let. Odlomil sa mu chvost,“ pripustila Dodo. „No to sa už nemôže stať, a preto sa Deutsche Lufthansa rozhodla, že kúpi tri lietadlá. Keď budem pilotka, odveziem ťa do Ameriky, teta Lisa.“

Vzala do rúk nožnice, článok z *Augsburger Neueste Nachrichten* si chcela vystrihnúť a nalepiť do zošita, kde mala všetky výstrižky o letectve.

„Počkaj, Dodo!“ zvolala teta. „Sebastian noviny ešte neprečítal, vystrihneš si to večer.“

Dodo odložila nožnice a vzdychla si. „Strýko Sebastian by proti tomu určite nič nemal.“

„To závisí od toho, čo je na zadnej strane.“

Dodo sa zachmúrila a obrátila list. „Samé smútočné oznámenia, určite by ho to nezaujímalo.“

„Pre mňa, za mňa, tak si to vystrihni.“

Lisa nabrala na lyžicu zvyšok kaše, dala ju malej a podbradníkom jej utrela zašpinené ústočká. Potom dcérku postavila na dlážku a Charlotte sa na neistých nôžkach rozbehla po obývacej izbe. V bielych šatočkách s volánikom vyzerala ako dobre živý plavovlasý anjelik.

Dodo vo februári dovŕšila štrnásť rokov, na svoj vek bola vysoká, no jej štíhla postava ešte nemala ženské tvary. Neustále zdôrazňovala, ako ju to teší. Svetloplavé kučeravé vlasy mala moderne zastrihnuté. Krátky účes jej veľmi pristal, hodil sa k jej chlapčenskej povahe.

Len čo vystrihla vzácnu fotku, vošla Hanna. „Dodo, babička ťa volá. Chcela by sa ísť prejsť do parku, potrebuje sprievod.“

Dodo za zachmúrila. Prechádzky s babičkou rozhodne nepatrili k jej obľúbeným činnostiam – je to hrozná nuda, lebo babička chodí veľmi pomaly a nedá sa s ňou zhovárať o lietadlách. Naopak, vždy, keď Dodo spustila, babička ju napomenula, že mladé dievča by sa malo zaujímať skôr o módu a spoločenskú etiketu.

„Prečo s ňou nemôže ísť Leo?“

„Tvoj brat musí cvičiť. Pani Ogramovová ho pripravuje na koncert.“

„Leo si vždy nájde nejakú výhovorku,“ zavrčala Dodo, odovzdane vzala drahocenný výstrižok a nožnice podala Hanne, aby ich vrátila do zásuvky.

„Ach, skoro som zabudla.“ Hanna sa obrátila k Elisabeth Winklerovej. „Prepáčte, milostivá pani, mala som vám povedať, že dolu v hale čaká pani Grünlingová.“

„Kristepane, Hanna!“ vyčítavo zvolala Lisa. „Prečo si to nepovedala hneď? Zaveď ju hore a v kuchyni povedz, aby pripravili čaj a sušienky. Čaj slabý, aby sa Serafine nerozbúchalo srdce.“

Hanna rýchlo vzala detský tanierik s lyžicou, odložila nožnice a vybehla z izby. Aj Dodo sa zrazu pohla, nechcela sa stretnúť

s pani Grünlingovou. Na niekdajšiu guvernantku Serafinu von Dobernovú nemala najlepšie spomienky.

„Želám ti pekný deň, teta Lisa,“ povedala od dverí. „A daj si pozor, aby ťa neuhryzla!“

„Ty potvorka!“ rozosmiala sa Lisa a vstala z pohovky, aby zachránila starožitný leštený príborník pred dcérkinými lepkavými rúčkami. Podala jej jedno z plyšových zvieratiek, ktoré sa povalovali všade v obývacej izbe. Maličká najprv namrzene zamrňčala, no potom si bieleho macíka nežne privinula. Dojatá Lisa sa s pocitom hlbokoj vďačnosti dívala na dcérku. V živote dlho blúdila, no osud jej napokon dožičil naplnenie. Sebastian je láskavý manžel a otec, majú tri zdravé deti a žijú v bezpečnom lone veľkej továrnikovej vily. Z Lisy sa postupne stala ústredná postava rodiny. Marie je celý deň zamestnaná v módnom salóne, matka je čoraz pomalšia a veľmi vďačne prijíma, že Lisa prevzala vedenie domácnosti. Vo vile ju ľúbia a ona všetku svoju lásku odovzdáva tým, ktorí to potrebujú.

Po istom čase sa medzi nich vrátila aj jej dávna priateľka Serafina, rodená von Sontheimová, vdova po majorovi von Dobernovi. Po manželovej smrti prekonala ťažké obdobie, s matkou sa ocitli takmer bez prostriedkov, musela sa pretĺkať ako guvernantka.

Jej prísne prúšiacke výchovné metódy sa vryli do pamäti najmä Mariiným dvojičkám Dodo a Leovi, aj priateľstvo s Lisou utrpelo. Lisa jej nedovolila, aby sa jej miešala do života, dokonca sa postarala, aby guvernantku prepustili. Niekoľko rokov sa nestýkali.

Lisa už nerátala s tým, že by sa Serafina ešte niekedy zjavila vo vile, no stal sa presný opak. Bývalá guvernantka sa zamestnala ako gazdiná u advokáta Grünlinga. Netrvalo dlho a stala sa z nej pani Grünlingová. Manželstvo bolo bezdetné, no očividne šťastné. Grünling mal búrlivé roky za sebou, ochotne sa Serafine podvolil. Úprimne ho tešilo, že mu organizuje život, že ho pevnou rukou vrátila na cestu cnostného života. Ako pani Grünlingová si Serafina vydobyla stratené spoločenské postavenie a nadviazala kontakt aj s Lisou. Samozrejme, predovšetkým jej šlo o vzťahy s váženou rodinou Melzerovcov, ktorá v augsburskej spoločnosti zohrávala

významnú rolu. Lisa bola so svojím životom nanajvýš spokojná, veľkorysá, takže sa dobre pohovárali a Serafinu už dvakrát pozvala do vily na čaj. Zdvorilostné pozvanie od druhej strany Elisabeth Winklerová odmietla.

„Moja drahá Lisa!“ teatrálné zvolala Serafina od dverí. „Vyzeráš úžasne! A ten rozkošný anjelič v tvojom náručí! Bože, veď vyzerá, akoby ju namaloval sám Raffael. Ružovučká, guľatučká, celá mamička!“

Typická Serafina, neodpustí si uštipačné poznámky, no Lisa si ju nevšímala. Iba pred dvoma mesiacmi prestala dcérku dojčiť, telesné proporcie mala viac než kypré. No bola pevne odhodlaná, že v nasledujúcich mesiacoch prebytočné kilá zhodí. Dovolila priateľke, aby ju vyobjímala, no keď Serafina studenými rukami pohladkala malú po líčku, Charlotte sa rozplakala.

„To je od teba milé, že si nás prišla navštíviť, Serafina. Prepáč, Lottka sa v poslednom čase stráni cudzích. Nech sa páči, sadni si, toho plyšového psíka môžeš odložiť, daj ho na pohovku. Prosím ťa, mohla by si mi podať do červenej hryzadlo? Nevedela som ho nájsť...“

Serafina sa vlúdne usmiala, hračku aj hryzadlo položila na pohovku, kým sa posadila, rukou uhladila látku. Keď sa stala pani Grünlingovou, začala sa obliekať do drahých, moderných šiat, dokonca trocha pribrala, pristalo jej to. Vychudnutá nevýrazná guvernanka bola minulosť, teraz vystupovala ako majetná dáma, nezaprela šľachtický pôvod.

„Máš tu úplný detský raj,“ pokračovala. „Tá malá Hanna tu nikdy neuprace?“

„Hanna vlastne ani nie je moja slúžka, Serafinka. Patrí do domácnosti mojej švagrinej. Pestúnka je s deťmi v parku.“

Lisa sa zlostila, že musí Serafine vysvetľovať, prečo má v obývacej izbe neporiadok. Našťastie vošla Hanna s čajom a začala prestierať.

„Prepáčte, že ste museli čakať, pani Grünlingová,“ skormútene sa ospravedlnila a vyslúžila si blahosklonný úsmev.

„Aspoň som mala možnosť pokochať sa tými úchvatnými obrazmi v hale, drahá Lisa,“ poznamenala pani Grünlingová. „Matka tvojej švagrinej bola mimoriadna umelkyňa! Uznávam, že sa nemusia páčiť každému. Paul má odvahu, keď ich zavesil do vstupnej haly.“

„Marie je na matku veľmi hrdá,“ bránila Lisa príbuznú, hoci v kútiku duše niektoré jej diela sama považovala za veľmi excentrické. Veď aj Marie obrazy, ktoré nechcela vystaviť pohľadom detí, poskytla nastálo mestskému múzeu. Iné, tolerovateľné, viseli na menej exponovaných miestach, napríklad v pracovni alebo v spálni. Iba v jedálni si Alicia postavila hlavu, nedovolila tam zavesiť ani jeden. Zato Paul si tri obrazy vzal do fabriky a zavesil si ich v kancelárii.

Hanna naliala čaj, na stôl položila dezertný tanierik so sušienkami a malú Charlotte vzala so sebou.

„Máš taký idylický život,“ utrúsila Serafina a zamiešala si smotanu v osladenom čaji. „Utiahnutý, iba s tvojimi rozkošnými deťmi. Dúfala som, že sa stretne v umeleckom spolku. Minule sme mali vernisáž, páčila by sa ti.“

„Do spoločnosti chodím zriedka, veď vieš,“ odvetila Lisa. „Spoločenský život sa mi odcudzil – tie prázdne reči, každý sa len predvádza, predstiera. V živote je toľko dôležitejších vecí.“

„Iste, drahá,“ súhlasila Serafina. „Navyše máš skvelého manžela, ktorý pohádza spoločenským životom, venuje sa len rodine. A popri tom si nájde čas aj na službu nešťastným ľuďom, ktorí nemajú prácu. Ten tvoj Sebastian je veľký idealista. Dúfajme, že aktivita v komunistickej strane mu raz nespôsobí problémy.“

„Nerob si starosti, Serafina,“ odvetila Lisa a prisunula niekdajšej priateľke tanierik so sladkým pečivom. „Sebastian dobre vie, čo znamená zodpovednosť za rodinu.“

„O tom som aj ja presvedčená,“ rýchlo jej pritakala Serafina, no výraz jej tváre prezrádzal, že klame. „Predstav si, môj drahý Albert mi včera prezradil, že tvojho muža zazrel na demonštrácii spolku červených frontových bojovníkov. Kráčal popri demonštrantoch v uniforme, dokonca držal transparent.“

Napila sa čaju, pochválila lahodnú chuť. Lisa jej nevenovala pozornosť, predstava, že Sebastian sa zúčastnil na nebezpečnej demonštrácii, ju nesmierne zasiahla. Kristepane, veď jej svätosväte sľúbil, že to nikdy neurobí!

„To je vylúčené, Serafina,“ horko-ťažko zo seba dostala.

„Ja som Albertovi hneď vravela, že sa musel zmýliť,“ zvolala Serafina. „Mohlo sa to ľahko stať, veď Sebastian sa od robotníkov nelíši oblečením ani vystupovaním. Je to človek s pevnými zásadami, a to je veľmi chvályhodné, moja drahá.“

Kdeže, Serafina sa vôbec nezmenila, prebleslo Lise hlavou. Za každým sa jej podarí zasiahnúť ma na najcitlivejšom mieste. Keď sa Sebastian pred časom rozhodol, že nebude robiť účtovníka, ale nastúpil ako radový robotník do tkáčovne, s Paulom sa poriadne pohádali. Dnes už celé mesto klebetí o tom, že švagor pána direktora sa oblieka ako proletár. Sebastian sa nikdy neukazoval v spoločnosti, zato bol členom Komunistickej strany Nemecka a angažoval sa v závodnej rade, kde sústavne predkladal nejaké nespĺniteľné žiadosti, ktoré mali zlepšiť život robotníkov. Paul s ním mal ustavične problémy a Alicia ustarostene vyhlásila, že to sa človeku stane, keď uzavrie manželstvo pod svoju úroveň. Len Marie tvrdila, že človeka ako Sebastian nemožno nútiť, aby žil spôsobom, ktorý mu nie je vlastný. Zničilo by ho to. Lisa zastáva rovnaký názor. Manžela ľúbi, pred kritikmi ho bráni ako levica.

„Náš svet by bol lepší, keby sme všetci žili podľa ideálov bratstva a nezištnej lásky,“ tvrdila presvedčivo. „Tak ako o nich kázal Pán Ježiš. V tejto otázke je myšlienka komunizmu hlboko kresťanská!“

Sebastian jej takto vylíčil svoju predstavu o spolužití medzi kresťanmi a komunistami, a ona si to zapamätala, aby pred kritikmi mala čím argumentovať. Proti kázni na hore predsa nemôže nikto nič namietat. Žiaľ, od Serafiny si vyslúžila iba pohrdavý úsmev. Nech sa potom nečuduje, že k nej nie som milá, pomyslela si Lisa. Ak to musí byť, aj ja viem rozdávať údery.

„Kto by si ešte prednedávnom pomyslel, že my dve zakotvíme v pokojnom manželskom prístave, milá Serafina,“ poznamenala

s predstieranou vlúdnosťou. „Veď aj Paul minule povedal, že z advokáta Grünlinga sa po sobáši stal celkom iný človek.“

Serafinu pochvala zjavne potešila, veď na tom tvrdo pracovala. Kolovali chýry, že Grünling s gazdinou spočiatku vôbec nebol spokojný, dokonca uvažoval o tom, že ju prepustí. No Serafine sa očividne podarilo presvedčiť chlebodarca o svojich kvalitách, predovšetkým v oblasti erotiky. A tá bola predmetom najdivokejších klebiet.

„Tvoj brat to povedal pekne, Lisa. Môj Albert je v hĺbke srdca dobrý a láskavý človek. Jednoducho po svojom boku potrebuje spoľahlivú osobu, ktorá mu dovolí, aby tieto skvelé vlastnosti naplno prejavil.“

Noblesným gestom si vzala orieškovú sušienku a vložila si ju do úst. Lisa ju obdarila čarovným úsmevom a vypálila jedovatý šíp.

„Paulovi sa dokonca vidí, že tvoj Albert natoľko zjemnel, že je to na škodu pri obhajovaní záujmov fabriky. Iste vieš, že advokát musí tvrdo obhajovať záujmy svojho mandanta.“ Ozval sa tupý zvuk, Serafina zahryzla do sušienky, vzápätí si dlaňou zakryla ústa.

„Serafinka, hádam si si neublížila?“ preľaknuto zvolala Lisa. „Musíš dávať pozor, keď sa lieskovce upečú, sú poriadne tvrdé.“

Serafina neodpovedala. Chvíľu prežúvala, potom z kabelky vytiahla vreckovku a odvrátila sa, aby nebolo vidieť, čo robí. Asi keksík vyplula.

„Tväď ako kameň,“ zašušlala a utrela si ústa. „Ftvaľné, fo fi to ten pefonál dovoľuje!“

„Ach, to ma veľmi mrzí, Serafinka, naozaj!“

Lisa sa úprimne preľakla, ale veľmi s ňou nesúcitila. Naliala Serafine čaj a vyhlásila, že kuchárku hneď vyhreší. No také pekné popoludnie by si nemali dať pokaziť.

„Keby si si potrebovala odskočiť do kúpeľne, je ti k dispozícii. Ešte síce nie je celkom hotová, ale je tam veľké zrkadlo a mramorové umývadlo.“

Serafina ju prerušila, odmietla. „Bohufial, uf mufím íftí,“ odvetila takmer nezrozumiteľne. „Faká ma efte páv návftev a ty máf ífte povinnofťi v domáfnofti.“

„Iste.“ Lisa pokrytecky prikývla, vôbec ju nezdržiavala. „Veď sa možno ešte niekedy uvidíme,“ dodala chladne.

„Uvfíte, moja dvahá... ale to, fo Paul povedal o Albevtovi, bol ífte iba vtip, vfak?“

„Kdeže, myslel to smrteľne vážne!“

Nebola to celkom pravda, lebo Paul naozaj iba žartoval, no Lisa sa rozhodla, že to Serafine nedaruje. Neobmäkčila ju ani nehoda s tvrdým keksom, Serafina ju zasiahla na najcitlivejšom mieste. Tak jej treba. Napokon vstala a bledá ako stena vykročila k dverám.

„Hanna! Pani Grünlingová odchádza!“

Namiesto Hanny sa zjavila Gertie, zdvorilo sa pred návštevou uklonila a odprevadila ju dolu schodmi do haly. Tam jej pomohla do kabáta a vzápätí už bola späť v obývacej izbe u Winklerovcov a začala spratávať čajový servis.

„Božemôj,“ krútila hlavou, „chudiatko pani Grünlingová! Prišla o zub! Vpravo hore má medzeru!“

„To je neprijemné,“ neúprimne vyhlásila Lisa, „ale šikovný zubár to iste vyrieši, veď jej chrup je umelý. A odkážte Brunnenmayerovej, že tie sušienky sa jej podarili akési tvrdé.“

„Samozrejme, milostivá pani.“

Lisa vstala, podišla k oknu a pohľadom hľadala Rosu s deťmi. Čo tam tolko robia? Slnko svieti, vo vzduchu už cítiť jar a tráva je plná fialových krókusov a žltých narcisov, no stále je zima, pod borievkami sa drží námraza, celý deň sa nerozpustila. Keď otvorila okno, doľahol k nej vzrušený krik. Božemôj, veď to je Sebastian! Hádám len nehrá s chlapcami futbal! Len aby to nezbadala matka. Podľa nej je futbal hra pre prostý ľud, pre robotníkov. A pridal sa k nim aj záhradník Christian a šestročný Fritz Bliefert. Lietajú ako blázni! Chlapci stále padajú, už majú zablatené nohavice. Ešte aj Sebastian má šatstvo celé od blata, no zjavne mu to vôbec neprekáža. Typickí chlapi! Ako malé deti!

Keď zbadala, že Rosa drží malého Hanna v náručí, viditeľne sa jej ulávil.

Veľmi sa bála, že by sa mu v tej trme-vrme mohlo niečo stať.

„Rosa!“ zakričala na pestúnku. „Prines Hanna hore. A prived' aj ostatných!“

Sebastian ju začul, zdvihol k nej hlavu a veselo jej zakýval. Potom zatlieskal a zvolal, že nadnes končia. Lisa zavrela okno. O hodinu musia byť všetci umytí a prezlečení na spoločnej večeri, mama neznaša, keď meškajú. Hanna má na starosti kúpeľ, Gertie sa postará o garderóbu.

Keď z hlavnej budovy zaznel gong, Sebastian si rýchlo navliekol sivé domáce sako, ktoré mu Lisa kúpila. Bol to kompromis, ktorý bola Alicia horko-ťažko ochotná tolerovať, lebo milý zaťko rázne odmietol večerať v obleku, ako bolo vo vile zvykom. Akoby nestačilo, že mu Lisa po svadbe vnútila obleky po nebohom otcovi! Cítil sa v nich hrozne.

Jasne jej povedal, že nemá v úmysle zapierať svoj pôvod ani svoje presvedčenie. Ako by sa inak mohol pozrieť do zrkadla?

Keď Rosa a Hanna odviedli deti, Lisa sa s obavou obrátila k manželovi.

„Povedz mi, drahý, je pravda, že si sa nedávno zúčastnil na demonštrácii s transparentom v ruke?“ Otázka jej ležala na srdci, odkedy Serafina odišla.

„Bola to iba kamarátska služba,“ ubezpečoval ju v rozpakoch. „Náhodou som šiel okolo a jeden známy sa mi poštažoval, že ho hrozne bolí ruka. Tak som mu ten transparent na chvíľu podržal. Iste chápeš, že som nemohol odmietnuť.“

„A čo na ňom stálo?“

Pokrčil plecami a nervózne sa usmial. „Myslím, že tam bolo napísané *Všetka moc pracujúcemu ľudu*. Ale niesol som ho len chvíľu, hneď som mu ho vrátil. Prisahám, Lisa.“

„Ach, Sebastian,“ odvetila vyčítavo, „prosila som ťa predsa, aby si sa na demonštráciách nezúčastňoval. Nevieš, ako sa o teba bojím?“

Nežne ju objal a pobožkal na čelo. „Pochop, láska moja. O nedlho by mohli zvolit' nový parlament. Musíme ukázať, že sme tu, že sme silní. Všetci to robia.“

„Nie, Sebastian,“ zvolala. „V nijakom prípade nedovolím...“

Nedokončila, lebo sa znova ozval gong, jej manžel využil situáciu, schmatol ju za ruku a ťahal ju dolu.

„Ponáhľajme sa. Nemôžeme ich nechať čakať.“